

Planmessige utfordringer for Evenes av Luftforsvarets etablering av Evenes Flystasjon

2019

EVENES KOMMUNE

OPPDRAGSGIVER: Evenes kommune

RAPPORT NR: 1020638 B

RAPPORTENS TITTEL: Planmessige utfordringer for Evenes av Luftforsvarets etablering av Evenes Flystasjon

ANSVARLIG KONSULENT: Erik Holmelin

KVALITETSSIKRET AV: Rune Holbæk

FOTOGRAFI I RAPPORT: Luftforsvaret

DATO: 27.03.2019

Forord

Agenda Kaupang AS har vært engasjert av Evenes kommune for å bistå kommunen med planmessige forhold i forbindelse med Luftforsvarets reetablering av Evenes flystasjon. Luftforsvaret skal i løpet av få år etablere rundt 650 arbeidsplasser på Evenes flystasjon, de fleste innenfor luftforsvaret. I tillegg vil rundt 300 rekrutter være til stede på flystasjonen.

Luftforsvarets utbygging av Evenes flystasjon har en investeringsramme på rundt 4,1 milliarder kr, og gir store muligheter for oppdrag for lokale og regionale bygge- og anleggsbedrifter. Videre vil etablering av 650 nye arbeidsplasser på flystasjonen gi både Evenes kommune og de andre kommunene rundt flystasjonen store muligheter og utfordringer med hensyn til befolkningsvekst, boligbygging og etablering av kommunal og sosial infrastruktur.

Regionale virkninger av oppbygging og drift av flystasjonen er drøftet i rapporten Regionale utfordringer ved Luftforsvarets etablering på Evenes Flystasjon. Foreliggende rapport er et kommunalt supplement til den regionale rapporten, beregnet for intern planlegging i Evenes kommune. Rapporten tar utgangspunkt i et scenario, eller kanskje heller en visjon, for Evenessamfunnet i 2030, når flystasjonen er ferdig oppbygd. Denne visjonen fungerer også som et sammendrag, som viser hvordan man gjennom hardt arbeid og kloke strategiske grep kom fram til et slikt samfunn.

Rapporten er skrevet av samfunnsøkonom Erik Holmelin i Agenda Kaupang. Siviløkonom Sissel Ovesen fra Kunnskapsparken i Bodø har bistått med beregninger av befolkningsutvikling, sysselsettingsutvikling og boligbehov ved hjelp av det regionale planleggingsverktøyet PANDA.

Innhold

Prolog: Evenes i 2030	5
1 Forventet utvikling i Evenes kommune uten flystasjonen	7
1.1 <i>Befolkningsutviklingen i Evenes uten flystasjonen</i>	<i>7</i>
1.2 <i>Sysselsettingsutviklingen i Evenes kommune de senere år</i>	<i>8</i>
2 Evenes Flystasjon gir nye muligheter	9
2.1 <i>Luftforsvarets oppbemanning av Evenes Flystasjon</i>	<i>9</i>
2.2 <i>Evenes kommunes muligheter til å påvirke befolkningsutviklingen</i>	<i>10</i>
2.3 <i>Befolkningsprognoser for Evenes framover.....</i>	<i>13</i>
3 Andre planmessige utfordringer for Evenes kommune	15
3.1 <i>Behov for barnehager og skoleplasser</i>	<i>15</i>
3.2 <i>Muligheter for lokal næringsutvikling som følge av flystasjonen.....</i>	<i>15</i>
3.3 <i>Planmessige utfordringer for Evenes kommune</i>	<i>16</i>

Prolog: Evenes i 2030

Jeg sitter øverst i bakken på Liland og ser ut over fjorden der bølgene glitrer i junibrisen. Liland er en vakker bygd i sommersonn. En vakker bygd i en liten distriktskommune, men noe så sjeldent som en liten distriktskommune i fint driv og utvikling.

Det har ikke alltid vært sånn. Da jeg kom hit som prosjektleder for tolv år siden sto kommunen ved et veiskille. Vi hadde nettopp sagt nei til å slå oss sammen med Skånland og Tjeldsund, og ville heller stå alene med et tettere regionalt samarbeid opp mot hele regionen. Men det er ikke lett for en liten kommune å stå alene. Det er mange oppgaver å ivareta, og fagkompetanse og fagmiljøer er og blir mangelvare. Det gjaldt allerede den gangen, og det gjelder i enda større grad nå.

Dessuten var kommunens aldersfordeling svært lite gunstig for tolv år siden. Det var mange flere 60-åringer i kommunen enn skolebarn og det ble verre og verre for hvert år som gikk. Ungdommen flyttet ut for å ta utdanning og kom ikke tilbake og befolkningen ble eldre og eldre. Uttynnings-samfunnet var i ferd med å slå til også i Evenes.

Da ble kommunen reddet av gongongen. Stortinget vedtok at Evenes Flystasjon skulle bygges opp som base for den nye overvåkingsflyene og som framskutt base for jagerfly, med 650 nye og stabile arbeidsplasser, langt flere enn kommunen hadde fra før. O søte drøm for en liten distriktskommune! Nye arbeidsplasser kunne gi innflytting av unge barnefamilier. Akkurat det kommunen trengte! I tillegg kunne vi få arbeidsplasser til egen ungdom og gode muligheter for tilbakeflytting.

Men samtidig var dette en kjempeutfordring for kommunens politikere og en liten kommuneadministrasjon. Hvordan i all verden skulle man takle et så stort prosjekt som dette? Man så konturene av et stort mulighetsrom og engasjerte heldigvis en prosjektleder. Det var sånn jeg kom til Evenes.

Så vi gikk løs på oppgaven med friskt mot. Vi måtte ha mer ressurser i prosjektet, og søkte fylkesmann og departement om prosjektmidler. Det fikk vi heldigvis, og kunne ansette både kommuneplanlegger og informasjonsmedarbeider. Det hjalp godt, for vi hadde en formidabel jobb med å fremme lokalsamfunnets og regionens interesser i et vanskelig terreng mellom sterke aktører og statlige planer. Lokal bosetting var en av mange arbeidsområder.

Heldigvis var det framsynte boligbyggere i regionen som så mulighetene og satt i gang boligbygging på Liland. Og det var bra, for å tvinge folk til å pendle åtte mil hver dag mot sin vilje er en særdeles lite bærekraftig løsning. Det fikk Forsvarsbyggs lokalledelse klar beskjed om da forsvarsministeren kom på besøk. Så da ble det langsiktige utbyggingsavtaler likevel.

Så flere rekkehus og etter hvert noen eneboliger også ble bygget på Liland, og etter hvert også i Bogen, og vi fikk leilighetsbygg med pendlerleiligheter på Nautå. Sammen med Nye Skånland fikk vi dermed dekket den lokale boliggetterspørselen etter hvert som den oppsto. For Nye Skånland hadde selvsagt også planer om vekst i befolkningen, og sørget for egen boligbygging rundt Evenskjer og Fjelldal.

Samtidig gikk vi løs på kommunens planarbeid, med skolebygging, idrettshall og ny vannforsyning på Liland og nye områdeplaner for Nautå og etter hvert også Bogen. Det var akkurat i tide, for utbygging og drift av flystasjonen ga store ringvirkninger både for det lokale næringslivet og for nye virksomheter, og det ble viktig å få områdeplanen på plass. Det ble masse jobb for lokale entreprenører og håndverkere i flere år, og flere lokalbedrifter bygde seg opp i disse årene. Et nytt stort hotell på Nautå med restaurant og bar, kom også på plass omtrent umiddelbart og ga mange lokale arbeidsplasser. Etterhvert fikk vi også ny Coop Extra butikk på Nautå, selv om det tok noe

lenger tid. Og flyplassen fikk økt trafikk og dermed også flere arbeidsplasser, dels som følge av flystasjonen, men kanskje vel så mye som følge av økt turisttrafikk til vår spennende region, etter hvert som Hålogalandveien endelig kom på plass.

Dessverre tok vegbyggingen lang tid, og særlig lokalt, for våre strekninger var lavt prioritert. Det gikk særlig ut over Bogen, der utviklingen ble satt på vent, og som først nå har fått veien på plass og kan utvikle seg som bosted og kommunens næringsssenter, slik områdeplanen forutsetter.

Og så har vi altså fått flere innbyggere i Evenes de siste årene. Så mange at vi har passert 1500 innbyggere med god margin. Det hjalp veldig godt på kommunens aldersfordeling. Vi har riktignok fått flere eldre, men vi har også fått mange flere barn og unge, og mange flere unge voksne til å dra lasset i kommunen. For innflyttingen både til Evenes og Nye Skånland ble større enn vi hadde trodd. De som jobber på flystasjonen ble leie av å pendle og flyttet hit i stedet, slik at pendlerandelen på flystasjonen har gått kraftig ned de siste årene.

Og de nye innflytterne har ressurser som vi drar stor nytte av i lokalsamfunnene. Idrettslagene har fått nye dyktige trenere og forbilder for ungene, og har fått et voldsomt oppsving. Det samme har andre frivillige organisasjoner som speideren og Røde Kors. Det er mange spreke folk på flystasjonen som gjerne tar et tak for sitt lokalsamfunn. Det gjelder også i kulturlivet. Vi har fått møteplasser vi ikke kunne drømme om før, både opp på hotellet og på kystkultursenteret på Liland. Vi har til og med fått en ungdomsklubb som fungerer.

Så Evenes i 2030 er en kommune i farta. Vi fikk med politikerne og tok noen kloke valg den gang for tolv år siden da oppbygging av flystasjonen ble vedtatt. Bygging av attraktive boliger var nøkkelen til å få nye ressurssterke innbyggere som kunne være med på å dra lasset i kommunen. Se bare her på Liland. Ny, fin skole og stor idrettshall for flerbruk. Og stadig flere nye boliger som bringer unge folk til grenda.

Men nå må jeg slutte med disse filosoferingene. Jeg må ned og hjelpe til på kystkultursenteret, for i kveld går sommerens store begivenhet av stabelen. Premiere på Evenesrevyen 2030, en ellevill forestilling der hele lokalsamfunnet deltar. I kveld er det stinn brakke og TV-overføring, så dette blir gøy! Evenes er i farta. Hvem skulle trodd noe sånt i 2018?

1 Forventet utvikling i Evenes kommune uten flystasjonen

1.1 Befolkningsutviklingen i Evenes uten flystasjonen

Evenes har en aldrende befolkning. Tabell 1.1 viser en framskriving av folkemengden i Evenes kommune til 2040, basert på SSBs framskriving MMMM-2018. I tabellen er denne framskrivingen også fordelt på viktige aldersgrupper; førskolebarn, skolebarn, yrkesaktiv alder og eldre. For planleggingsformål er dette en velegnet oppdeling som et nullalternativ for befolkningsutviklingen i Evenes uten Luftforsvarets virksomhet på Evenes Flystasjon.

En ser av tabell 1.1 at uten flystasjonen ventes folkemengden i Evenes i nullalternativet å holde seg omtrent konstant, med bare små variasjoner, i hele perioden 2018 – 2040.

Tabell 1.1. Nullalternativet. Befolkningsutviklingen i Evenes 2018 – 2040 fordelt på aldersgrupper. MMMM-2018

SSBs framskriving Alternativ MMMM 2018	Befolkning per 1 januar						Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring					
	2018	2020	2025	2030	2035	2040	2018 2020	2020 2025	2025 2030	2030 2035	2035 2040	2018 2040
0-5 år	68	58	66	76	78	76	-7,4 %	2,8 %	3,0 %	0,5 %	-0,5 %	0,5 %
6-15 år	146	144	123	111	123	137	-0,7 %	-2,9 %	-2,0 %	2,2 %	2,3 %	-0,3 %
16-66 år	830	825	787	786	789	786	-0,3 %	-0,9 %	0,0 %	0,1 %	-0,1 %	-0,2 %
67 år eller eldre	343	355	375	383	375	380	1,7 %	1,1 %	0,4 %	-0,4 %	0,3 %	0,5 %
Sum Evenesregionen	1387	1382	1351	1356	1365	1379	-0,2 %	-0,4 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %	0,0 %

Antall barn i førskolealder ventes å gå litt ned fram til 2020, men øker så igjen til dagens nivå i 2025, og videre med rundt 10 barn fram til 2040. Antall skolebarn går ventes derimot å gå ned fra 146 i dag til 123 i 2025 og videre til 111 i 2030, før en igjen får en økning til 137 fram til 2040. Samlet sett går dermed barnetallet i kommunen ifølge SSBs framskriving ned med rundt 10 % i perioden 2025 – 2030, før det igjen øker til dagens nivå i 2040.

Antall personer i yrkesaktiv alder går som en ser ned med rundt 5 % fram til 2025, og holder seg ifølge framskrivingen på det nivået videre fram til 2040. Samtidig øker antall eldre i kommunen med rundt 10 %.

Samlet sett viser ikke nullalternativet noen dramatisk utvikling i aldersfordelingen i Evenes fram til 2040. Befolkningene eldes noe, men ikke veldig mye. Imidlertid har Evenes allerede i dag en sterkt aldrende befolkning, så utgangspunktet er ikke godt. Et bilde av dette er vist i befolkningspyramidene i figur 1.1.

Figur 1.1 viser en befolkningspyramide fordelt på tiårs grupper for Evenes kommune og for landet som helhet i 2018. En ser der at de to pyramidene har helt forskjellig fasong. Landsgjennomsnittet har klart flest innbyggere i aldersgruppene 20 – 49 år, mens Evenes har flest innbyggere i aldersgruppene 50 – 79 år, med klar overvekt av 60-åringene. En ser også at andelen barn er langt lavere enn for landet som helhet.

Utgangspunktet for Evenes er dermed slett ikke bra. Kommunen har allerede en sterkt aldrende befolkning og verre skal det ifølge SSBs framskriving bli i årene framover. Det Evenes trenger er innflytting av unge barnefamilier for å motvirke aldringen i befolkningen. Luftforsvarets etablering av Evenes Flystasjon kan være akkurat det kommunen trenger for å få til dette.

Figur 1.1. Befolkningspyramide 2018 for Evenes og for landet. Kilde SSB

1.2 Sysselsettingsutviklingen i Evenes kommune de senere år

Tabell 1.2 viser sysselsettingsutviklingen i Evenes kommune de senere år. Tabellen inneholder mye informasjon, og er litt vanskelig å lese. Tabellen viser først antall sysselsatte i 2008 og 2017 etter bosted, deretter sysselsettingen samme år etter arbeidssted, og til slutt differansen mellom disse tallene, som da blir et mål på netto innpendling til kommunen.

Tabell 1.2. Sysselsettingsutviklingen i Evenes kommune 2008 – 2017, fordelt på hovednæring. Kilde SSB

Evenes	Sysselsatte personer, bosted			Sysselsatte personer, arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2017	Endring	2008	2017	Endring	2008	2017	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	22	16	-6	21	12	-9	-1	-4	-3
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	3	3	0	0	0	0	-3	-3
10-33 Industri	20	16	-4	8	3	-5	-12	-13	-1
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	17	6	-11	14	3	-11	-3	-3	0
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	59	78	19	39	37	-2	-20	-41	-21
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	59	44	-15	43	33	-10	-16	-11	5
49-53 Transport og lagring	91	63	-28	167	127	-40	76	64	-12
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	25	15	-10	48	22	-26	23	7	-16
58-63 Informasjon og kommunikasjon	3	6	3	6	3	-3	3	-3	-6
64-66 Finansiering og forsikring	7	3	-4	12	10	-2	5	7	2
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	4	10	6	5	0	-5	1	-10	-11
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	25	23	-2	39	56	17	14	33	19
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	54	57	3	41	41	0	-13	-16	-3
85 Undervisning	57	40	-17	42	38	-4	-15	-2	13
86-88 Helse- og sosialtjenester	154	159	5	140	164	24	-14	5	19
90-99 Personlig tjenesteyting	18	16	-2	21	26	5	3	10	7
00 Uoppgitt	3	3	0	6	0	-6	3	-3	-6
Totalt	618	558	-60	652	575	-77	34	17	-17

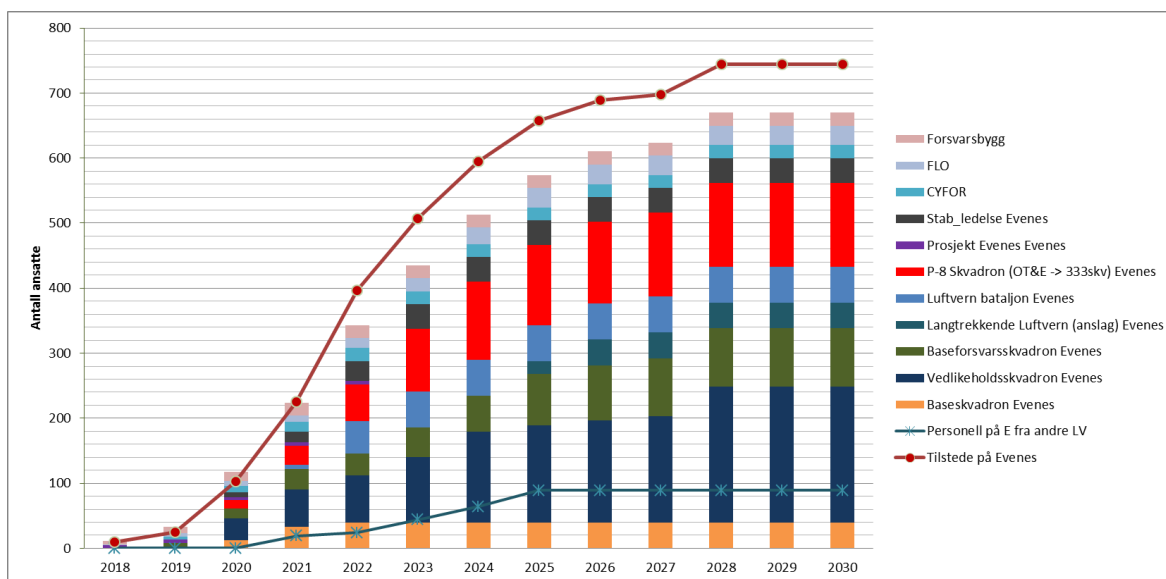
Ser en først på sumtallene, finner man at Evenes i 2008 hadde 652 arbeidsplasser til 618 yrkesaktive bosatte, og dermed et arbeidsplassoverskudd på 34, i hovedsak på grunn av flyplassvirksomheten. I 2017 var antall arbeidsplasser i kommunen gått ned med 12 % til 575, men samtidig var antall yrkesaktive bosatt i kommunen gått ned med 10 % til 558, slik at Evenes i 2017 fortsatt hadde et lite arbeidsplassoverskudd, selv om dette var halvert i forhold til 2008. Totalt sett er dermed situasjonen på arbeidsmarkedet i Evenes fortsatt bra i 2017, selv om antall arbeidsplasser har gått ned med 12 % siden 2008. Det er imidlertid betenkelig at antall yrkesaktive bosatt i kommunen har gått ned med nesten like mye, som følge av aldring i befolkningen.

Ser en nærmere på de enkelte næringene, finner en at Evenes har netto utpendling i de fleste næringene unntatt transport og lagring og forretningsmessig tjenesteyting, der virksomheten på flyplassen sørger for en betydelig innpendling. Ved siden av kommunen selv er også flyplassen Evenes største arbeidsplass. Ved reetablering av Evenes Flystasjon med 650 arbeidsplasser overtar denne helt klart denne rollen.

2 Evenes Flystasjon gir nye muligheter

2.1 Luftforsvarets oppbemanning av Evenes Flystasjon

Evenes Flystasjon skal ifølge Luftforsvarets planer bygge opp sin bemanning fra 2 personer i dag til rundt 650 personer i 2028, i henhold til en planlagt opptrapping som vist i figur 1.2 og tabell 1.3. I tillegg kommer rundt 300 soldater på førstegangstjeneste som vil delta i de ulike funksjonene på basen. Soldatene vil imidlertid være forlagt i kaserner inne på flystasjonen og bare i begrenset grad påvirke lokalsamfunnet utenfor.

Figur 2.1. Luftforsvarets planer for oppbemanning på Evenes fordelt på funksjoner. Kilde: Luftforsvaret

Tabell 2.1. Luftforsvarets planer for oppbemanning på Evenes fordelt på funksjoner. Kilde: Luftforsvaret

År	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Avdeling												
Baseskvadron		10	30	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Vedlikeholdsskvadron	15	30	50	75	100	140	150	160	160	200	200	200
Baseforsvarsskvadron			35	40	55	80	85	95	95	95	95	95
Langtrekkende luftvern							20	40	40	40	40	40
Luftvern bataljon			5	50	55	55	55	55	55	55	55	55
P-8 skvadron		15	35	60	100	120	125	125	125	125	125	125
Stab Evenes		5	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
CYFOR		5	10	15	20	20	20	20	20	20	20	20
FLO	5	5	5	10	20	25	30	30	30	30	30	30
Forsvarsbygg	10	15	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
Sum fast bemanning	30	85	216	336	436	526	571	611	611	651	651	651

Oppbemanningen av flystasjonen i figur 2.1 og tabell 2.1 viser Luftforsvarets planer slik de foreligger pr november 2018. Her vil det temmelig sikkert bli forskyvninger underveis, kanskje særlig forskyvninger utover i tid. For kommunale planleggingsformål bør denne opptrappingsplanen imidlertid være tilstrekkelig for å vurdere regional befolkningsvekst og regionalt boligbehov i perioden 2019 - 2030.

2.2 Evenes kommunes muligheter til å påvirke befolkningsutviklingen

Etablering av Evenes flystasjon med rundt 650 arbeidsplasser er i utgangspunktet en drømmesituasjon for en distriktskommune som sliter med befolkningsutviklingen. En slik stor arbeidsplass bør normalt gi grunnlag for en betydelig befolkningsvekst både i vertskommunen og i kommunene rundt. Nå er ikke flystasjonen en helt normal ny arbeidsplass, siden over halvparten av de sysselsatte ventes å ville ukependle til regionen utenfra, i alle fall de første årene, og siden rundt 200 sysselsatte trolig vil være bosatt i regionen fra før. Antall innflyttet personell i perioden 2019 – 2029 er derfor bare beregnet til 165 personer, noe som totalt sett gir en beregnet befolkningsvekst i regionen på rundt 540 personer.

For en liten kommune som Evenes med litt under 1 400 innbyggere, gir likevel en regional befolkningsvekst på 540 personer som følge av flystasjonen, store muligheter for å få ny vekst i befolkningen også i Evenes. Spørsmålet er imidlertid hva kommunen kan gjøre for å få til dette.

Utgangspunktet for Evenes som innflyttingskommune er ikke det beste. Kommunen har i dag omtrent ingen ledige boliger å tilby potensielle innflyttere, og man mangler et større områdesenter som Bjerkvik eller Evenskjer, med god kommunal service og et attraktivt varehandelstilbud og kulturtilbud. Skaper ikke kommunen selv et boligtilbud, ender flesteparten av innflytterne med å bli presset ut til byene i utkanten av regionen, selv om mange av dem i utgangspunktet ikke ønsket det. Dette framgår klart av PANDA beregningen i tabell 2.2, som fordeler beregnet boligbehov i regionen på kommuner ut fra årlig boligbygging og boligmarkedets størrelse.

Tabell 2.2: Fordeling av beregnet antall nye boliger på kommunene i Evenesregionen

Behov nye boliger	År											
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
Narvik	3	9	24	38	49	59	65	71	73	79	80	
Tjeldsund	0	0	1	2	3	3	4	5	6	6	7	
Evenes	0	1	2	2	3	4	5	6	7	8	8	
Harstad	6	17	43	67	86	104	114	122	122	131	133	
Skånland	0	1	3	5	8	10	12	14	15	17	18	
Gratangen	0	0	1	2	3	3	4	5	6	6	7	
Sum boligbehov	10	29	73	115	151	185	205	223	228	247	253	

En ser av tabell 2.2 at dersom en legger boligmarkedets størrelse og årlig boligbygging til grunn for fordelingen, så vil de fleste nye boligene komme i byene Harstad og Narvik, og særlig i Harstad. De tre sentrale kommunene rundt flyplassen får ifølge disse beregningene bare rundt 13 % av de nye boligene, med tilhørende befolkningsvekst. Årsaken til dette er helt klar, boligmarkedet i disse kommunene er svært lite, det er omtrent ikke egnede boliger på markedet, og det har omtrent ikke vært bygget boliger i disse kommunene de senere år. Folk som ønsker å bo i nærheten av flystasjonen får dermed ikke oppfylt sine boligønsker. De presses ut til byene i randsonen av regionen, der det er egnede boliger å finne.

Det Evenes har å tilby boligsøkere er i dag bare noen få helt byggeklare boligtomter. Kommunen har imidlertid i tillegg flere attraktive områder som relativt raskt kan reguleres og bygges ut. Det er allerede ferdig regulert 10 - 15 attraktive utsiktstomter øverst oppe i bakken på Liland, velegnet for bygging av rekkehusboliger eller eneboliger. Man har videre et stort, attraktivt område nede ved stranden på Liland som en utbygger ønsker å regulere til 40 – 50 boliger i blandet bebyggelse. Man har også noen ferdig regulerte tomter på Evensmark, rett ved flybasen, og det er gode muligheter for å bygge enkeltboliger både i Bogen og spredt i kommunen..

Potensielle innflyttere til Evenes kan dermed om de ønsker det, bygge sin egen bolig. Men å sette i gang med å bygge egen bolig før man flytter til en region man ikke kjenner fra før, er svært krevende for innflyttere, og få vil trolig velge en slik løsning. Det er mye enklere å leie en bolig den

første tiden, bli kjent i området, og deretter vurdere om og hvor en skal bygge egen bolig. Det Evenes i første omgang trenger, er dermed å få bygget moderne, høystandard familieboliger for utleie og eventuelt senere salg.

Så oppgaven for Evenes kommune er dermed ganske klar. Sørg for at det blir bygget riktig type boliger på riktig sted og til riktig tid.

Nå foreligger det ingen undersøkelser som viser hvor og hvordan innflyttere og ukependlere til Evenesregionen ønsker å bo. For å vurdere deres boligbehov og stedsønsker har en imidlertid noen generelle føringer en kan benytte.

Ukependlere til flystasjonen som ikke får kvarter inne på basen, anslagsvis 90 personer, vil i hovedsak være offiserer over 35 år med egen bolig og familie et annet sted i landet. Disse vil trolig i stor grad etterspørre små moderne 1-2 roms leiligheter, fortrinnsvis så nær flystasjonen som mulig, siden det er der de i hovedsak vil oppholde seg når de er på jobb.

Etter at deres pendlerrettigheter går ut, vil trolig rundt 60 av disse innpendlere velge å flytte til regionen. Trolig vil rundt halvparten av disse søke familieboliger i områdene rundt flyplassen.

Rundt 20 offiserer som overflyttes fra Andøya, vil ha krav på å få dekket kostnadene til leie av en familiebolig i Evenesregionen i noen år, til det blir mulig å selge boligen på Andøya uten et altfor stort tap. Etter hvert vil de trolig også flytte familien over til Evenes. Denne gruppen vil trolig de første årene etterspørre moderne rekkehus eller større leiligheter, de fleste nær flystasjonen, for eksempel på Liland eller Evenskjer. Etter hvert vil de enten bygge egen bolig eller kjøpe en utleiebolig.

Innflytterne til regionen er i hovedsak familier. De fleste vil trolig de første årene etterspørre familieboliger for utleie, og senere enten bygge egen bolig, eller kjøpe en utleiebolig. Bostedspreferansene hos denne gruppen vil trolig være delt. Noen, kanskje halvparten, vil ønske å bo i et veletablert lokalsamfunn nær flyplassen, for eksempel på Liland eller Evenskjer. Resten vil trolig velge å bo i eller rundt byene.

Oppsummert gir dette en fordeling av den regionale boliggetterspørselen som vist i tabell 2.3

Tabell 2.3: Beregnet boliggetterspørsel fordelt på boligtype, lokalisering og tid.

Periode	2019 - 2021	2022 - 2024	2025 - 2030	Sum
Små utleieleiligheter rundt flystasjonen	35	35	0	70
Små utleileiligheter i byene	0	20	-20	0
Familieboliger for utleie nær flystasjonen	20	10	10	40
Familieboliger for utleie nær byene	15	15	5	35
Familieboliger selveiet nær flystasjonen	5	10	20	35
Familieboliger selveiet nær byene	0	10	30	40
Sum boliggetterspørsel	75	100	45	220

Figur 2.3 viser en beregnet fordeling av boliggetterspørselen fra ansatte på flystasjonen fordelt på boligtype, antall lokalisering og tid. En ser for det første at dette gir en helt annen fordeling mellom byene og kommunene rundt flyplassen enn det boligtilbudet PANDA beregnet på grunnlag av boligmarkedets størrelse i tabell 2.2.

Lar man dagens boligmarked bestemme fordelingen, havner bare rundt 13 % av boligbyggingen i kommunene rundt flystasjonen, resten havner i hovedsak i byene. Lar en i stedet beregnet etterspørsel bestemme boligbyggingen, slik en har vurdert denne ovenfor, får kommunene rundt flystasjonen over halvparten av de nye boligene.

Utfordringen blir da å få bygget disse boligene i kommunene rundt flystasjonen, og få dem bygget raskt nok, slik at ikke mange sysselsatte ved flystasjonen mot sin vilje tvinges til en intern arbeidsreise på minst 8 mil pr dag.

Her har samtidig Evenes en god mulighet til å få ny vekst i befolkningen. Tabell 2.3 viser at det rundt flystasjonen, og fortrinnsvis så nær denne som mulig, er behov for 35 små utleieleiligheter allerede i perioden 2019 – 2021, og ytterligere 55 små utleieleiligheter i perioden 2022 – 2024. En egnet lokalisering for inntil 70 av disse småleilighetene er i Evensmark og eller Nautå, rett utenfor flystasjonen. Disse leilighetene er i hovedsak pendlerleiligheter, og gir dermed ikke Evenes kommune nye innbyggere de første årene. Når pendlerrettighetene går ut etter 5 år, vil imidlertid trolig mange av disse pendlerne flytte til regionen, og flytter de da til Evenes, får kommunen nye innbyggere.

Videre viser tabell 2.3 at det trolig er etterspørsel etter 20 familieboliger for utleie i perioden 2019 – 2021, og ytterligere 10 til i perioden 2022 – 2024. I hovedsak vil dette være rekkehus på attraktive tomter i et tettsted som Liland eller Evenskjer. Jo flere av disse rekkehusene Evenes kommune får bygget på Liland, desto flere nye innbyggere får kommunen, så her gjelder det å være framoverlent.

Endelig viser tabell 2.3 at det i kommunene rundt flystasjonen trolig vil være behov for en del attraktive boligtomter rundt tettstedene. Her har trolig Evenes allerede et tilstrekkelig antall regulerte boligtomter på Liland til å dekke etterspørslene de første årene, og god tid til å regulere flere etter hvert, både på Liland, i Bogen og spredt i kommunen.

Så utfordringen for Evenes kommune blir for det første, i samarbeid med Forsvarsbygg og private boligutviklere, å få bygget et eller flere leilighetsbygg i Evensmark/Nautå området med moderne to-roms leiligheter, beregnet for pendlere. Hvor mange slike leiligheter som bør bygges, og hvor raskt det er behov for dem, må drøftes nærmere med luftforsvaret og med Forsvarsbygg, siden dette blir et supplement til bruk av leilighetshotellet inne på basen. En langsiktig leieavtale med Forsvarsbygg hadde her vært svært gunstig for å redusere utbyggers risiko ved prosjektet.

For det andre blir utfordringen for Evenes kommune å få bygget inntil 20 rekkehus eller liknende for utleie med større 3 – 5 roms familieleiligheter fortrinnsvis på Liland. I tillegg blir utfordringen å få bygget 20 - 25 selveierboliger, rekkehus eller eneboliger, dels på Liland og dels spredt i kommunen. På Liland er minst to større utbyggingsselskaper allerede interessert i å bygge slike boliger, så mulighetene for å få til dette synes gode. Men også her er et tett samarbeid med Luftforsvaret og Forsvarsbygg ønskelig, særlig med hensyn til en langsiktig leieavtale for utleieboligene.

Får en til dette, har kommunen samtidig skaffet seg et godt grunnlag for befolkningsvekst. En må imidlertid regne med at Skånland også vil tenke i slike baner, slik at det trolig blir konkurranse om å få bygget særlig rekkehusene og eneboliger.

Merk at Forsvarsbygg vil ha et klart ansvar for å skaffe bolig til de ukependlerne som ikke kan forlegges på basen. De vil derfor forhåpentligvis være interessert i å inngå avtaler med boligutviklere om å bygge leilighetsbygg nær flystasjonen. Tvinger de pendlerne til å skaffe seg leilighet i byene og dermed få en arbeidsreise på minst 8 mil pr dag, følger de ikke verken luftforsvarets ønsker eller regjeringens politikk, og da utfører ikke den samfunnsoppgaven de er satt til.

Det gjør Forsvarsbygg heller ikke dersom de sender pendlerne ut på boligjakt selv, og med statskassa i ryggen byr opp prisen på eksisterende utleieboliger rundt flystasjonen, slik at de som bor i disse i dag, ofte kommunenes vanskeligstilte, må henvende seg til kommunen for å få ny utleiebolig. Det er sterkt imot både Forsvarsdepartementets og regjeringens politikk å dytte et slikt

ansvar på kommunene, så Forsvarsbygg må selv sørge for å få disse utleieboligene bygget, ellers gjør de ikke jobben sin.

2.3 Befolkningsprognoser for Evenes framover

Uten oppbygging av Evenes Flystasjon ventes befolkningen i Evenes ifølge SSBs framskriving MMMM-2018, å utvikle seg som vist i tabell 1.1 ovenfor. Denne framskrivingen er vist mer detaljert i tabell 2.4.

Tabell 2.4: Nullalternativet. Framskrivning av folkemengden i Evenes 12019 – 2030. Kilde: SSB MMMM-2018

Aldersgruppe	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-5 åringer	63	58	60	60	61	64	66	69	71	73	74	76
6-12 åringer	100	95	92	91	93	86	81	76	72	74	76	75
13-15 åringer	45	49	43	44	34	39	42	46	45	40	36	36
16-19 åringer	72	68	66	61	65	59	54	54	52	56	58	56
20-66 åringer	755	757	742	739	729	734	733	732	734	732	733	730
67-69 åringer	64	58	63	65	73	58	57	45	53	50	49	50
70 og eldre	287	297	299	295	302	312	318	331	329	329	333	333
Sum	1386	1382	1365	1355	1357	1352	1351	1353	1356	1354	1359	1356

En ser av tabellen at uten oppbygging av flystasjonen venter SSB at befolkningen i Evenes går ned med vel 30 personer eller rundt 2,5 % fram til 2022, og deretter holde seg omtrent på dette nivået fram til 2030. Samtidig vil aldersfordelingen i kommunen bli stadig skjevare, med færre barn og unge, samlet sett, litt færre i yrkesaktiv alder og betydelig flere over 70 år. Nullalternativet viser dermed ingen dramatisk befolkningsutvikling for Evenes, men heller ingen vekst.

Slik behøver det imidlertid ikke å gå. Luftforsvarets oppbygging av Evenes Flystasjon gir nye muligheter for å stoppe den ventede befolkningsnedgangen og skape grunnlag for ny vekst. Dette krever imidlertid som vist ovenfor, en aktiv innsats fra kommunens side for å få til boligbygging. Klarer Evenes kommune å få bygget 40 – 45 familieboliger fram til 2030 som vist ovenfor, og i tillegg noen småleiligheter for utleie nær flystasjonen, bør det være grunnlag for en befolkningsvekst på rundt 150 personer i forhold til nullalternativet. Dette gir en befolkningsprognose fram til 2030 som vist i tabell 2.5.

Tabell 2.5: Befolkningsprognose for Evenes 2019 – 2030 med aktiv boligbygging

Aldersgruppe	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0-5 åringer	63	59	63	66	69	74	78	82	85	88	89	91
6-12 åringer	100	96	95	95	99	93	90	86	83	86	89	89
13-15 åringer	45	49	44	46	36	42	45	49	49	44	40	40
16-19 åringer	72	69	69	65	69	64	59	59	57	62	64	63
20-66 åringer	759	769	774	789	795	814	821	827	831	836	839	839
67-69 åringer	64	58	63	66	74	59	58	46	55	52	51	52
70 og eldre	287	297	299	295	302	313	319	332	331	331	336	336
Sum	1392	1398	1406	1421	1444	1458	1469	1483	1490	1499	1509	1510

En ser av tabellen at i stedet for en befolkningsnedgang på rundt 30 personer i nullalternativet ovenfor, viser befolkningsprognosen med aktiv boligbygging en befolkningsvekst på rundt 120 personer, slik at Evenes kommune i 2030 vil ha rundt 1510 innbyggere. Dette hjelper også på kommunens aldersprofil. Antall små barn ventes som en ser å øke med nesten 20 % i forhold til nullalternativet, antall større barn og ungdom går langt mindre ned, og antall personer i kommunen i yrkesaktiv alder øker med over 100 eller nesten 15 %. Antall eldre i kommunen er fortsatt høyt også i prognosealternativet, men øker svært lite i forhold til nullalternativet.

Alt i alt viser befolkningsprognosen med aktiv boligbygging en mye sunnere aldersprofil for Evenes kommune enn nullalternativet, med flere barn og unge og mange flere i yrkesaktiv alder.

Nå er jo denne befolkningsprognosen basert på den forutsetningen at kommunen ved hjelp av private utbyggere, får bygget 40 – 45 nye familieboliger fram til 2030, og i tillegg et betydelig antall småleiligheter nær flystasjonen for rekruttering av senere innflyttere. Det er en stor oppgave, men ikke uoverkommelig, særlig ikke om Forsvarsbygg spiller på lag med kommunen.

Videre forutsetter prognosen at det er etterspørsel etter disse 40 – 45 familieboligene i Evenes kommune fram til 2030. Noen nærmere undersøkelse av boliggetterspørselen som følge av oppbygging av flystasjonen foreligger som tidligere nevnt ikke, men Evenes har attraktive boligområder svært nær flystasjonen, og prognosen forutsetter ikke mer enn at vel en fjerdedel av innflytterne bosetter seg i Evenes, kanskje en liknende andel i Nye Skånland og resten stort sett i byene.

Mulig konkurranse med Nye Skånland om boligbygging og befolkningsvekst bør det politiske miljøet i Evenes være oppmerksomme på. Nye Skånland har også behov for vekst i befolkningen, og har temmelig sikkert egne planer om boligbygging på Evenskjer og Fjelldal, selv om de for tiden også er opptatte med en sammenslutnings-prosess. Jo raskere Evenes får på plass sine utbyggingsavtaler, desto sterkere står kommunen i konkurransen om de innflytterne som ønsker å bo nær flystasjonen, og desto flere av disse flytter til Evenes.

Ellers er befolkningsprognosen ovenfor avhengig av at Luftforsvaret faktisk gjennomfører sin oppbygging av Evenes Flystasjon etter planen. Den pendlerandelen forsvaret venter inn til flystasjonen er også viktig. I beregningene i denne analysen har en i samråd med Luftforsvaret lagt til grunn en pendlerandel på nesten 50 %, litt avtakende over tid. I forhold til andre flystasjoner i Norge er dette svært høyt. Vanlig pendlerandel ved flystasjoner er 20 – 30 %. Det kan altså her være et potensial for en større innflytting til Evenesregionen enn det som er lagt til grunn for denne analysen, særlig etter 2025, når de ansattes pendlerrettigheter begynner å utløpe.

3 Andre planmessige utfordringer for Evenes kommune

3.1 Behov for barnehager og skoleplasser

Befolkningsprognosen i tabell 2.5 viser en økning av antall barn i førskolealder på rundt 20 % i forhold til nullalternativet fram til 2030. Økningen er imidlertid på hele 28 barn eller rundt 45 % i forhold til situasjonen i dag. Det vil dermed trolig også være behov for minst 20 nye barnehageplasser fram til 2030. Her har kommunen imidlertid tid til å områ seg. Ifølge prognosen i tabell 2.5 kommer ikke denne økningen før fra 2022 og videre utover, og den skjer ganske gradvis.

Befolkningsprognosen i tabell 2.5 viser videre at antall barn i barneskolen ikke ventes å få noen økning i det hele tatt fram til 2030, men tvert imot vil gå ned med rundt 10 %. Det samme gjelder antall ungdomsskoleelever. Prognosen her er imidlertid mer usikker enn vanlige kommunale framskrivinger, da man ikke vet hvor mange mennesker som vil flytte inn til kommunen i perioden og heller ikke hvor mange barn i skolealder disse innflytterne har med seg. Antall skolebarn kan derfor vise seg å bli flere enn det prognosen viser. Videre vil jo den kraftige økningen i antall barn i førskolealder etter hvert også gi flere skolebarn, særlig etter 2030.

Evenes kommune har vedtatt å bygge ny kombinert barne- og ungdomsskole og idrettshall på Liland, og søker nå etter en entreprenør. Ny skole planlegges for inntil 250 elever, så her har man god reservekapasitet i overskuelig framtid. Det er imidlertid viktig å komme i gang med utbyggingen så snart som mulig, før Forsvarsbyggs utbygging av flystasjonen belegger all ledig kapasitet i området.

Ellers viser Luftforsvarets oppbyggingsplan for flystasjonen et behov på over 100 personer med yrkesfagbakgrunn til vedlikehold av P-8 overvåkingsfly fram til 2025. Mange, kanskje de fleste av disse, vil trolig være ungdom i aldersgruppen 20 – 25 år med relevant yrkesopplæring som rekrutteres fra Evenesregionen. Dette kan føre til økt behov for skoleplasser på relevante yrkesfag som mekanikk, elektro og automasjon som de to fylkeskommunene bør være oppmerksomme på. Kanskje kan man også få etablert en flymekanikerlinje på yrkesskolen i Narvik.

3.2 Muligheter for lokal næringsutvikling som følge av flystasjonen

For kommunene i Evenesregionen gir oppbyggingen av Evenes flystasjon betydelige regionale virkninger. For det første gir drift av flystasjonen en økt regional og lokal etterspørsel, dels i form av flystasjonens regionale og lokale varekjøp, dels som følge av de ansattes og rekruttene forbruk i regionen, dels som følge av transport av pendlere internt og eksternt og dels som kjøp av bolig tjenester fra boligutleiere. Denne etterspørselen er forsøkt beregnet i tabell 3.1.

Tabell 3.1: Beregnet årlig etterspørselsvekst i Evenesregionen som følge av drift av flystasjonen

Drift av Flystasjonen	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Varekjøpsavanse	1 000	2 000	2 000	2 000	3 000	3 000	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Servering mv. pendlere	520	1 170	3 328	5 668	7 098	7 878	8 138	8 268	8 008	7 748	7 748
Servering mv rekrutter	500	500	1 000	1 500	2 000	2 500	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Transport pendlere	320	720	2 048	3 488	4 368	4 848	5 008	5 088	4 928	4 768	4 768
Eiendomsdrift, utleieboliger	2 400	6 000	12 600	16 800	20 400	22 800	24 000	25 200	25 200	24 000	24 000
Sum vare- og tjenesteinnkjøp	4 740	10 390	20 976	29 456	36 866	41 026	44 146	46 556	46 136	44 516	44 516

En ser av tabellen at flystasjonens innkjøp i regionen er begrensede, siden det meste den trenger av mat, forbruksvarer mv rekvireres utenfra. En ser videre at ukependlerne har behov for serveringstjenester også utenfor flystasjonen der de vanligvis spiser, og videre kiosk tjenester, varehandelsinnkjøp mv. Det samme gjelder i mindre grad også rekruttene ved flystasjonen. Mye av denne etterspørselen vil være lokal på Nautå, umiddelbart rundt flystasjonen.

Verdiskapingen i regionen som følge av transport av interne og eksterne pendlere er også betydelig. Ellers er den store etterspørselsvirkningen husleie fra utleieboliger. Denne øker kraftig fram til 2026, og synker litt deretter fordi noen pendlere trolig kjøper en utleiebolig og flytter til regionen.

Innflyttere til regionen gir i tillegg en betydelig befolkningsvekst som gir kommunene økte skatteinntekter, men også økt etterspørsel etter kommunale tjenester som barnehaver, skoler og helsetjenester. Det blir også økt etterspørsel etter dagligvarer, restauranttjenester, privat service mv, og ikke minst, det blir en stor og raskt økende etterspørsel etter boliger som vil utløse en betydelig regional boligbygging.

Mye av den regionale etterspørselsveksten ventes å komme lokalt rundt flystasjonen. Her er det allerede i gang en større utvidelse av flyplasshotellet på Nautå til rundt 150 senger, i hovedsak som følge av økt turisme til Lofoten. Det nye hotellet vil imidlertid også tilby restaurant- og bartjenester til flystasjonens personell og rekrutter, og gi et betydelig antall nye lokale arbeidsplasser.

Videre vil det være behov for en ny, fullskala butikk nær flystasjonen. Multiconsults varehandelsanalyse for Evenes viser at en på kort sikt kan vente en omsetningsøkning av dagligvarer i kommunen på rundt 19 millioner 2018-kr, økende over tid til 39 millioner kr, selv uten å øke kommunens dekningsgrad for dagligvarer på beskjedne 75 %. Trolig er dette tilstrekkelig til å etablere en fullskala dagligvarebutikk av type Coop Extra, Kiwi eller Rema 1000 på Nautå, uten at dette tar mye omsetning fra de to eksisterende bunnprisbutikkene i Bogen og på Liland.

Trolig vil det ifølge handelsanalysen også være behov for en blomsterbutikk og et apotekutsalg i tilknytning til den nye dagligvarebutikken på Nautå, og kanskje også en frisør. Sammen med den eksisterende bensinstasjonen kan disse funksjonene gjøre Nautå til et nytt lite handelssenter i kommunen, med en lenge etterlengtet fullskala dagligvarebutikk. I tillegg vil dette også gi et betydelig antall nye, lokale arbeidsplasser.

I tillegg vil både Forsvarsbyggs utbyggingsprosjekt på flystasjonen og nødvendig boligbygging for pendlere og innflyttere gi store muligheter for ekspansjon for den regionale og lokale bygge- og anleggsnæringen. Her vil det også komme et betydelig antall nye arbeidsplasser de nærmeste årene framover.

3.3 Planmessige utfordringer for Evenes kommune

Evenes er en liten kommune med svært begrensede planleggingsressurser, tilpasset kommunens ordinære behov for kommuneplanlegging. Forsvarets utbygging av Evenes Flystasjon blir i denne sammenheng en stor planmessig utfordring for kommunen. Ikke bare må Evenes som vertskommune følge opp byggesaksbehandlingen på flystasjonen. Kommunen må også forhandle med Forsvarsbygg om oppgradering av kommunaltekniske anlegg og annen infrastruktur, samtidig som kommunale områdeplaner må gjennomgås og oppdateres både på Nautå oppe ved flystasjonen, på Liland og i Bogen.

For å møte disse utfordringene har Evenes kommune gjennom prosjektet Evenes i Vekst, søkt fylkesmannen om skjønnsmidler til å ansette en erfaren kommuneplanlegger på heltid i en treårsperiode. En har også søkt midler til å kjøpe juridisk og planteknisk kompetanse, og til å gjennomføre egne utredninger ved behov.

Forsvarets byggeprosjekt og planer for senere drift av flystasjonen påfører også Evenes kommune store utfordringer når det gjelder informasjon til næringsliv og potensielle innflyttere, og kommunikasjon med lokalbefolkningen. Det må etableres kommunikasjonskanaler til potensielle tilflyttere. Kommunens hjemmeside må gi informasjon om jobbmuligheter, boligtilbud, ledige boligtomter og tilgjengelige næringsområder, og denne informasjonen må holdes løpende oppdatert. Det vil også være nødvendig med en tett og løpende dialog med lokalsamfunnene rundt flystasjonen, som naturlig nok er bekymret for hva forsvarrets aktiviteter vil medføre for deres nærmiljøer.

For å ivareta disse oppgavene har Evenes i Vekst også søkt fylkesmannen om skjønnsmidler til å ansette en informasjons- og kommunikasjonsarbeider på heltid i en treårsperiode. Det vil i dette arbeidet også være behov for innkjøp av konsulenttenester relatert til etablering av hjemmeside, kjøp av annonser og profilering, så en har også søkt skjønnsmidler til dette.

Om det er fylkesmannen i Nordland eller Kommunal- og moderniseringsdepartementet som i siste instans skal dekke disse kostnadene, er foreløpig ikke avklart. Staten påfører imidlertid gjennom forsvarrets utbyggingsprosjekt, Evenes kommune store planmessige og kommunikasjonsmessige ekstrakostnader, og det er derfor rimelig at staten dekker disse gjennom ekstraordinære skjønnsmidler.